

RAZVOJ KOMPETENCIJA STUDENATA ZA POUČAVANJE GLAZBE NA UČITELJSKOM STUDIJU

mr. sc. Jasna Šulentić Begić

Mentori:

prof. dr. sc. Milan Matijević

prof. dr. sc. Pavel Rojko

Učiteljski fakultet u Zagrebu

Doktorski studij *Rani odgoj i obvezno obrazovanje*

(javna obrana doktorskoga rada)

Zagreb, 15. 03. 2013. god.

Učitelji primarnog obrazovanja poučavaju/organiziraju:

Kakvi su učitelji glazbe učitelji primarnoga obrazovanja?

Velika Britanija

- Stunell, 2010
- Hallam i sur., 2007
- Holden i Button, 2006
- Hargreaves i sur., 2003
- Bariseri, 2000
- Alexander, 1994
- Kempton, 1992

SAD

- Byo, 2000
- Jeanneret, 1997
- Barry, 1992

Hrvatska

- Đeldić i Rojko, 2012
- Birtić, 2012
- Radičević, 2010

Kakva je nastava glazbe na učiteljskim studijima?

SAD

- Groff, 1962

Australija

- DeVries, 2011
- Hocking, 2009
- Kane, 2005

Engleska

- Altun, 2005

Turska

- Altun, 2005
- Saygi, 2010

Uvjeti učenja glazbe na učiteljskom studiju

- određena razina glazbene pismenosti

- određena razina sviračke vještine

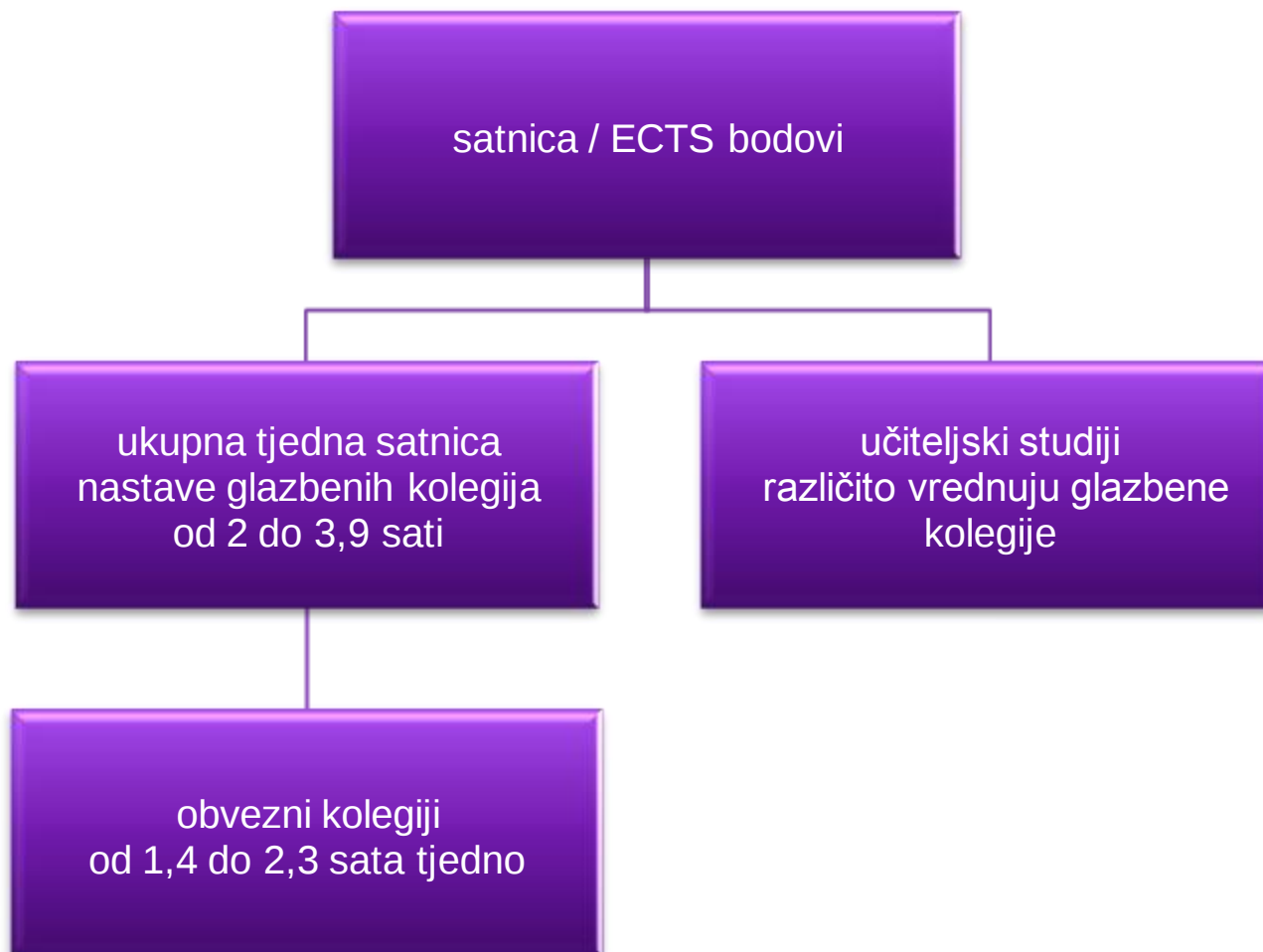
- nastavno vrijeme dodijeljeno glazbi u učiteljskom studiju nije dovoljno da se ostvari **stvaran studij glazbe**

Programi glazbenih kolegija na učiteljskim studijima u Hrvatskoj

Učiteljski studij	Obvezni	Izborni	Ukupno
Zagreb	3	2	5
Osijek	4	2	6
Pula	5	3	8
Rijeka	4	6	10
Zadar	3	2	5
Split	6	6	12

- broj glazbenih kolegija:
 - 12 obveznih kolegija
 - 16 izbornih kolegija

Satnica i ECTS bodovi glazbenih kolegija

Tablica 19. Broj sati obveznih kolegija nekih neglazbenih područja

Učiteljski studij	Područje	Satnica obveznih kolegija	Tjedno (prosjek za svih deset sem.)
Zagreb – modul <i>odgojne znanosti</i> (bez pojačanog predmeta)	hrvatski jezik	480	3,2
Osijek – modul <i>razvojni smjer</i> (bez pojačanog predmeta)	hrvatski jezik	390	2,6
Osijek – modul <i>razvojni smjer</i>	matematika	315	2,33
Zagreb – modul <i>odgojne znanosti</i>	likovna kultura	285	1,9
Osijek – modul <i>razvojni smjer</i>	likovna kultura	195	1,3
Zagreb – modul <i>hrvatski jezik</i>	hrvatski jezik	975	6,5
Zagreb – modul <i>likovna kultura</i>	likovna kultura	885	5,9
Osijek – modul <i>engleski jezik</i>	engleski jezik	810	5,4

- od **210** do **245** - ukupna satnica obveznih glazbenih kolegija
- od **1,4** do **2,3** - tjedna satnica obveznih glazbenih kolegija

Glazbeni kolegiji na učiteljskim studijima i njihov sadržaj

• Obvezni glazbeni kolegiji

1. *Glazbena kultura*
2. *Teorija glazbe*
3. *Glazbeno pismo*
4. *Notno pismo*
5. *Glazbeno pismo i sviranje*
6. *Sviranje*
7. *Glazbeni praktikum*
8. *Instrumentalni praktikum*
9. *Vokalni praktikum*
10. *Vokalno-instrumentalni praktikum*
11. *Metodika glazbene kulture*
12. *Ritmika i ples*

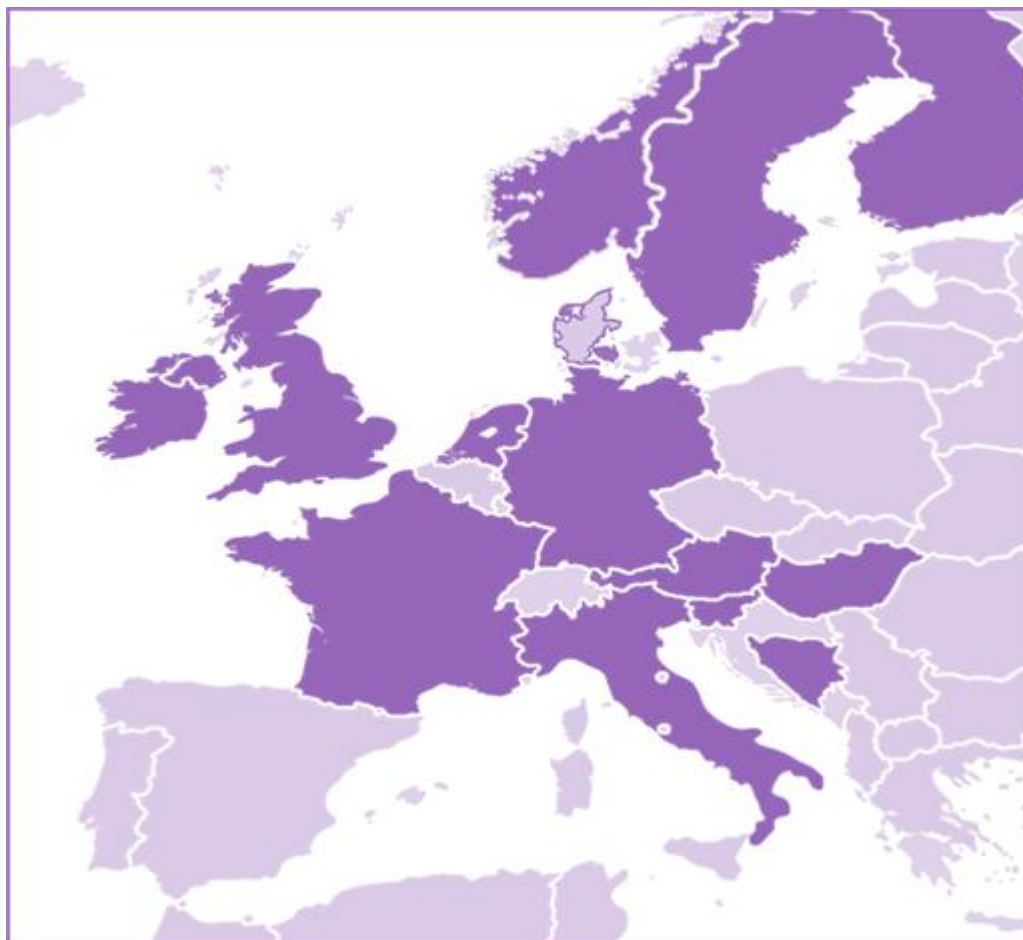
• Izborni glazbeni kolegiji

1. *Glazbena slušaonica*
2. *Dječje glazbeno stvaralaštvo*
3. *Ritmika i ples*
4. *Hrvatska narodna glazba*
5. *Povijest hrvatske glazbe*
6. *Folklorna glazba*
7. *Glazba za djecu*
8. *Glazbeni praktikum*
9. *Glazbena radionica*
10. *Estetika glazbe*
11. *Izvanastavne glazbene aktivnosti*
12. *Zborsko pjevanje*
13. *Osnove zborskog dirigiranja*
14. *Razvoj dječje muzikalnosti*
15. *Glazba, dijete i medij*

Ustanove na kojima se školuju učitelji primarnog obrazovanja u Europi s osvrtnom na glazbene kolegije

Koncepcije primarnog obrazovanja u Europi i mjesto nastave glazbe

- Slovenija
- Bosna i Hercegovina
- Mađarska
- Austrija
- Njemačka
- Francuska
- Italija
- Engleska
- Irska
- Škotska
- Nizozemska
- Švedska
- Norveška
- Finska

europsko
školoвање učitelja glazbe
primarnog obrazovanja

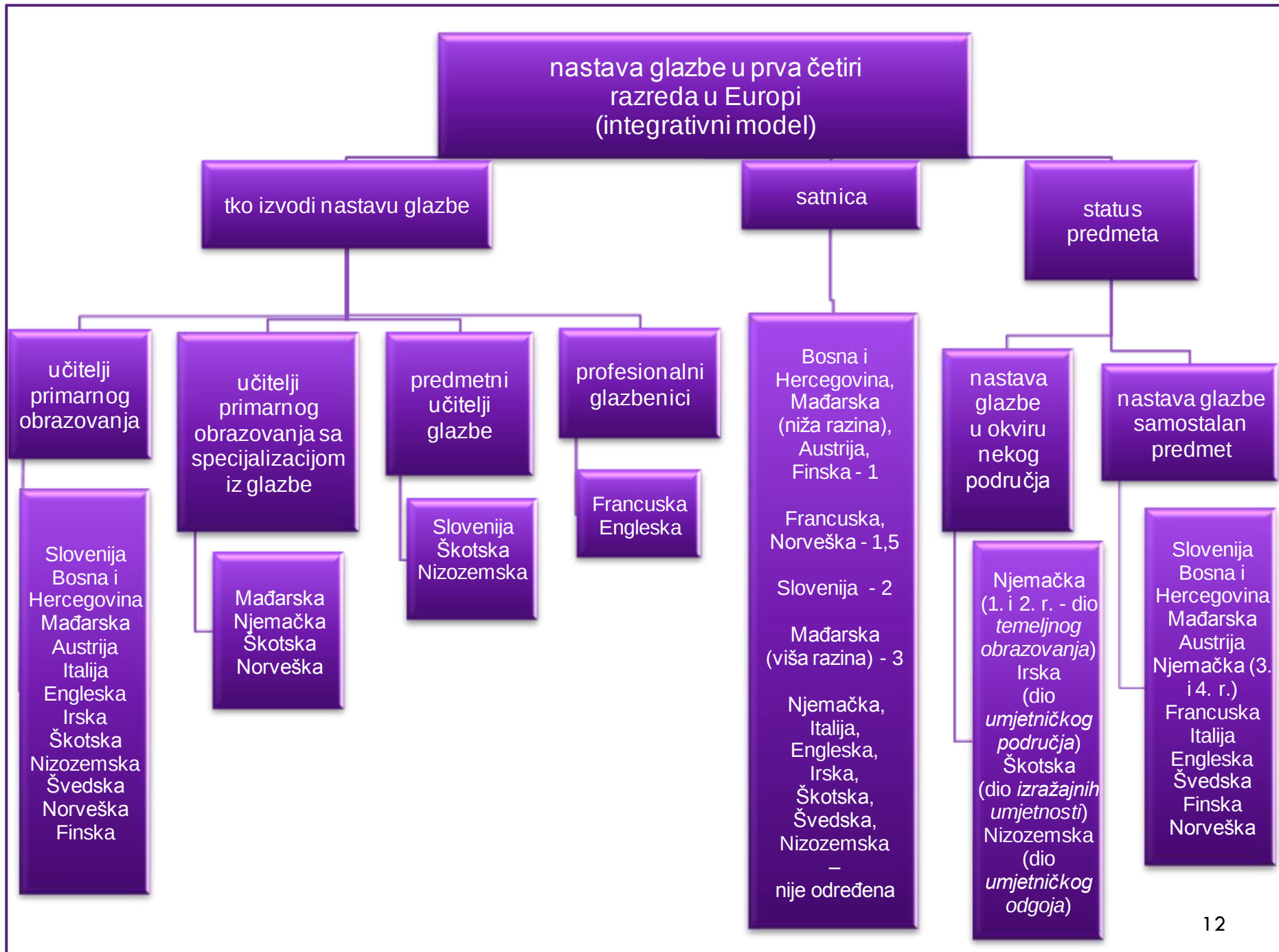
trajanje učiteljskog
studija

2 (Francuska, Italija)
3 (Austrija, Njemačka,
Engleska,
Irska)
4 (Slovenija, Mađarska,
Njemačka,
Irska, Škotska,
Nizozemska,
Švedska, Norveška)
4 + 1 (Bosna i Hercegovina)
3 + 2 (Finska)

studenti stječu nedovoljnu
kompetenciju za
poučavanje glazbe

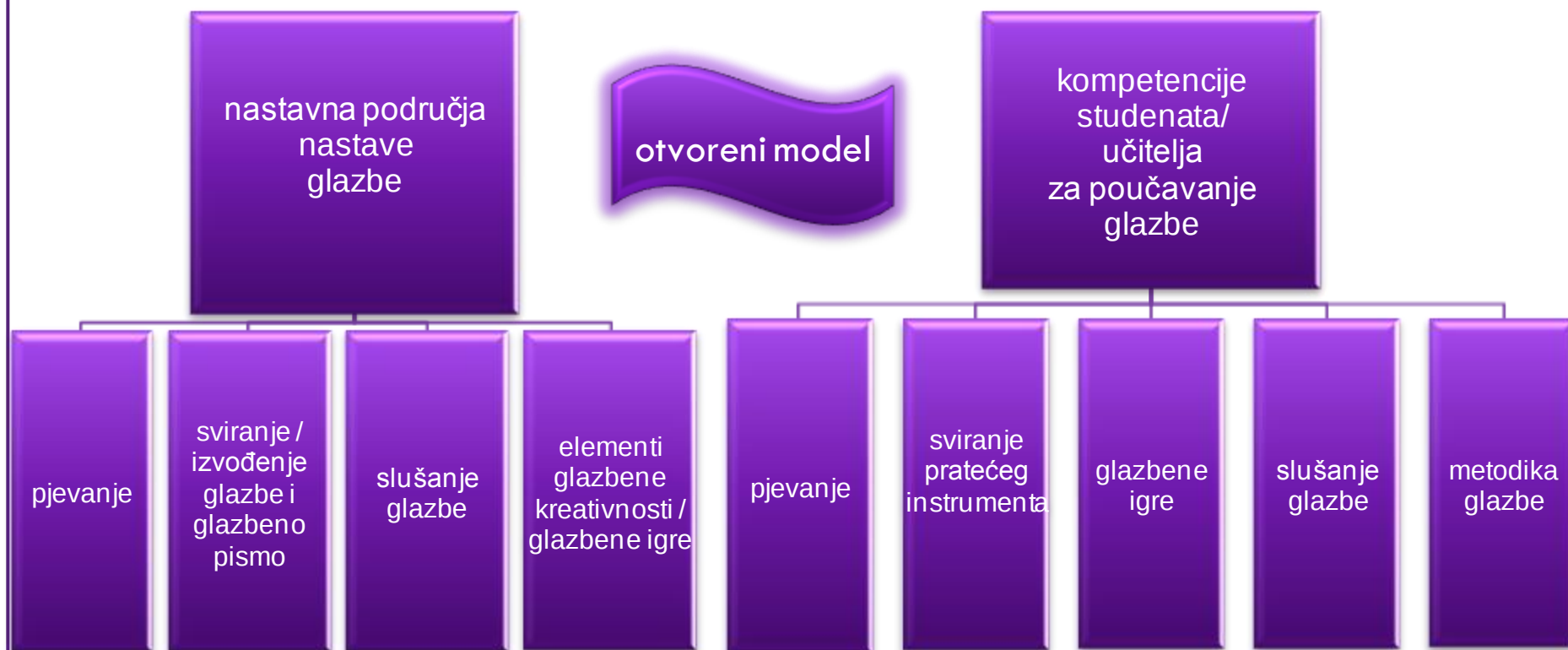
glazbena specijalizacija
učitelja primarnog
obrazovanja

Njemačka i Škotska – uvjet
izvođenja nastave
glazbe
Norveška – pojačana glazba
Mađarska – 1. – 6. r.
Slovenija – vođenje zbora
na početnoj razini

Nastava glazbene kulture primarnog obrazovanja u Hrvatskoj

Kompetencije studenata/učitelja za poučavanje glazbe u primarnom obrazovanju

EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE RAZVOJA KOMPETENCIJA STUDENATA ZA POUČAVANJE GLAZBE NA UČITELJSKOM STUDIJU

- **Opis tijeka istraživanja:**

- **vrijeme istraživanja:**

- 2010./11.
- 2011./12.

- **mjesto istraživanja:**

- učiteljski fakulteti
 - Osijek
 - Slavonski Brod
 - Zagreb
 - Čakovec
 - Petrinja

- **postupci i instrumenti:**

- anketiranje studenata i nastavnika
 - anketni upitnici
- ispitivanje studenata
 - zadaci objektivnog tipa (*Zot*) i ispiti izvedbe (*Ii*)
- sustavno promatranje
 - dnevnik nastavne djelatnosti studenata

- **Ispitanici:**

- 529 studenata učiteljskih studija
 - 222 studenta 2., 3. i 4. godine učiteljskog studija u Osijeku
 - 307 studenata 4. godine učiteljskih studija
 - Osijek (N=71)
 - Slavonski Brod (N=25)
 - Zagreb (N=130)
 - Čakovec (N=589)
 - Petrinja (N=23)
- 10 nastavnika metodike nastave glazbene kulture na učiteljskim studijima u Hrvatskoj
 - Osijek, Slavonski Brod, Petrinja, Čakovec, Zagreb, Pula, Rijeka, Gospić i Zadar

Cilj istraživanja

Utvrditi razvijaju li programi glazbenih kolegija na učiteljskom studiju odgovarajuće kompetencije studenata za poučavanje glazbe.

Polazna hipoteza

Programi glazbenih kolegija na učiteljskom studiju nisu koncipirani tako da razvijaju glazbene kompetencije studenata za poučavanje glazbe.

- *H1 Očekuje se niska povezanost rezultata slušno/analitičkog dijela ispita teorije glazbe/glazbene kulture s dijelom ispita u kojem se ispituje deklarativno znanje.*
- *H2/1 Studenti koji su ranije pohađali glazbenu školu/tečaj sviranja/pjevački zbor imat će više pozitivnih stavova od studenata koji nisu imali takvih iskustava.*
- *H2/2 Studenti koji su ranije pohađali glazbenu školu/tečaj sviranja/pjevački zbor imat će višu razinu glazbenih kompetencija od studenata koji nisu imali takvih iskustava.*
- *H3 Očekuje se umjerena do visoka povezanost samoprocjene vlastite vještine sviranja studenata s razinom vještine koju su pokazali na ispitu izvedbe.*
- *H4 Studenti četvrte godine imat će višu razinu vještine sviranja od studenata treće godine.*

Analiza i interpretacija rezultata

- kvalitativna i kvantitativna analiza → **triangulacija**
 - kvantitativna analiza:
 - **parametrijski i neparametrijski** statistički postupci
parametrijski:	neparametrijski:
• t-test• jednosmjerna analiza varijance• Scheffeov test• Pearsonov koeficijent korelacije r	• hi-kvadrat• Mann-Whitney test• Kruskal-Wallis test

Anketni upitnik 1 - Stav prema kolegiju Teorija glazbe
Anketni upitnik 2 - Stav prema kolegiju Glazbena kultura
Anketni upitnik 3 i 4 – Stav prema kolegijima Sviranje I i II te procjena vlastite sviračke kompetencije

- studenti s prethodnim glazbenim iskustvom i bez njega - **2. 3. i 4. godina** učiteljskog studija u Osijeku (N=80; N=72; N=70)
 - stavovi prema predmetima *Teorija glazbe*, *Glazbena kultura*, *Sviranje* i procjena vlastite vještine sviranja
- nisu utvrđene statistički značajne razlike za dvije grupe ispitanika (χ^2 test; Mann-Whitney U-test)
 - odbacujemo hipotezu (H2/1) da će *studenti koji su ranije pohađali glazbenu školu/tečaj sviranja/pjevački zbor imati više pozitivnih stavova u usporedbi s ostalim studentima*

Anketni upitnik 5 – Procjena vlastite kompetencije za poučavanje glazbe

- **studenti 4. godine** učiteljskih studija u Osijeku, Slavonskom Brodu, Petrinji, Čakovcu i Zagrebu (N=307)
 - procjena vlastite kompetencije za poučavanje glazbe
- anketiranje studenata proveli su nastavnici metodike nastave glazbene kulture

Samoprocjene pripremljenosti studenata

- za izvođenje nastave glazbene kulture u cjelini (4,27)
 - za slušanje glazbe (4,55)
 - za glazbene igre/elemente glazbene kreativnosti (4,35)
 - za sviranje (učenika) (4,16)
 - za pjevanje (4,08)
 - za sviranje pratećega instrumenta (4,03)

- glazbeni kolegiji koji su **posebno pridonijeli** kompetenciji studenata:
 - *Metodika glazbene kulture* 219 (71,4 %)
 - *Glazbeni praktikum i Sviranje* 69 (22,3 %)
- glazbeni kolegij koji **nije potreban**:
 - nijedan 253 (82,4 %)
 - *Teorija glazbe* 23 (7,5 %)
 - *Glazbena kultura* 12 (3,9 %)

- mišljenja studenata:
 - sve se sugestije odnose na **glazbenu praksu**:
 - treba im više pjevanja
 - više sviranja
 - više slušanja glazbe
 - više praktičnih vježbi iz metodike
 - nijedna se sugestija ne odnosi na *Teoriju glazbe* ili na *Glazbenu kulturu* ili na sličan „verbalni” predmet

Anketni upitnici 6 i 7 – Kompetencije za poučavanje glazbe učitelja primarnoga obrazovanja/procjena osposobljenosti studenata za poučavanje glazbe

- ***Delphi metoda***

- anketiranje **nastavnika metodike** - elektronička pošta
- 1. krug 10
- 2. krug 8

Anketni upitnik 6 (N=10)

- stav o potrebnim kompetencijama učitelja primarnoga obrazovanja
- procjena osposobljenosti vlastitih studenata
- procjena nekih elemenata nastavih planova i programa

Tablica 81. Znanja i vještine neophodne učiteljima primarnoga obrazovanja za uspješno izvođenje nastave glazbene kulture

Tvrdnje	Da	Ne
<i>Pjevati po notama (prava glazbena pismenost)</i>	8	2
<i>Poznavati note za potrebe sviranja (prividna glazbena pismenost)</i>	10	0
<i>Znati lijepo pjevati (točan postav glasa, pravilno disanje ...)</i>	10	0
<i>Poznavati i pjevati određeni broj pjesama</i>	10	0
<i>Biti u stanju samostalno naučiti (pjevati) novu pjesmu</i>	10	0
<i>Svirati instrument (klavir, sintisajzer ...)</i>	10	0
<i>Svirati određeni broj pjesama</i>	10	0
<i>Moći samostalno naučiti svirati novu pjesmu</i>	10	0
<i>Znati harmonizirati pjesme</i>	7	3
<i>Znati transponirati pjesme</i>	8	2
<i>Poznavati i izvoditi određen broj brojlica</i>	10	0
<i>Poznavati osnove povijesti glazbe</i>	10	0
<i>Plesati i osmišljavati koreografiju</i>	8	2
<i>Poznavati određen broj skladba</i>	9	1
<i>Kritički i estetski slušati i procjenjivati glazbu</i>	8	2
<i>Uočavati glazbene sastavnice pri slušanju skladbe</i>	9	1
<i>Improvizirati</i>	2	8
<i>Poznavati/izvoditi/osmisлити glazbene igre</i>	9	1
<i>Poznavati glazbeni folklor Hrvatske</i>	9	1
<i>Znati metodiku nastave glazbe i imati odgovarajuće vještine</i>	10	0

Procjene nastavnika o pripremljenosti studenata

- za izvođenje nastave glazbene kulture u cjelini (3,8)
 - za slušanje glazbe (4,1)
 - za glazbene igre/elemente glazbene kreativnosti (4,1)
 - za pjevanje (4,0)
 - za sviranje (učenika) (3,7)
 - za sviranje pratećeg instrumenta (3,5)

- glazbeni kolegij koji je **posebno pridonio** kompetenciji studenata:
 - *Metodika nastave glazbene kulture* - 7
 - *Sviranje ili Glazbeni praktikum* - 5
- procjena nastavnika metodike o **dostatnosti satnice** glazbenih kolegija:
 - dostatna - 4
 - nije dostatna - 6

Anketni upitnik 7 (N=8)

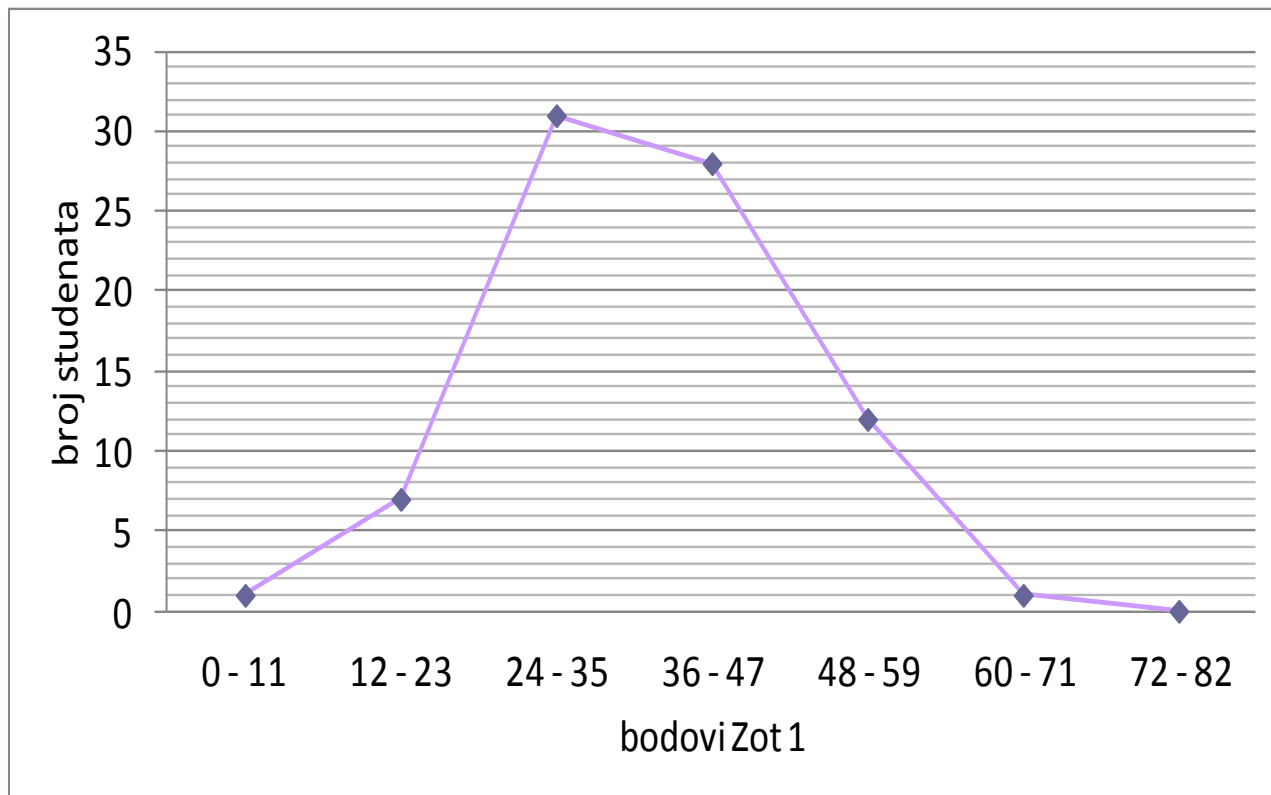
- dvanaest tvrdnji **nastavnika** iz Anketnog upitnika 6
 - nastavnici metodike izrazili su svoje mišljenje o ponuđenim tvrdnjama na skali od 1 do 5:
 - 1 (*ne slažem se uopće*)
 - 5 (*sasvim se slažem*)

- obvezno provesti ispitivanje glazbenih sposobnosti prije upisa (5,00)
- trebalo bi povećati praktičnu na račun teorijske nastave (4,38)
- učiteljima primarnoga obrazovanja trebali bi pomagati stručni nastavnici glazbe (3,13)
- uvođenje glazbenih kolegija:
 - *Zborsko pjevanje* (5)
 - *Solfeggio* (4,5)
 - *Glazbena baština* (3,88)
 - *“Problematika pravilnog disanja, artikulacija glasa kod govora i pjevanja te kultura govorenja”* (3,75)
 - *Scenska glazba* (3,75)
 - *Ples i euritmija* (3,63)
 - *Glazbeno stvaralaštvo* (3,63)
 - *Osnove dirigiranja* (3,38)
 - *Muzikoterapija* (3,13)

Zadaci objektivnog tipa 1 (Zot 1) – Proceduralno i deklarativno znanje iz kolegija *Teorija glazbe*

Zadaci objektivnog tipa 2 (Zot 2) – Proceduralno i deklarativno znanje iz kolegija *Glazbena kultura*

- studenti s prethodnim glazbenim iskustvom i bez njega - **2. godina** učiteljskog studija u Osijeku (N=80)
- *Zot 1 i 2* - zvučno-pisani ispiti
- nisu utvrđene statistički značajne razlike u pogledu ocjena iz kolegija i u ukupnim rezultatima u ispitima za dvije grupe ispitanika (*t-test*)
 - ne potvrđuje se hipoteza (H2/2) da će *studenti koji su ranije pohađali glazbenu školu/tečaj sviranja/pjevački zbor imati višu razinu glazbenih kompetencija od ostalih studenata*

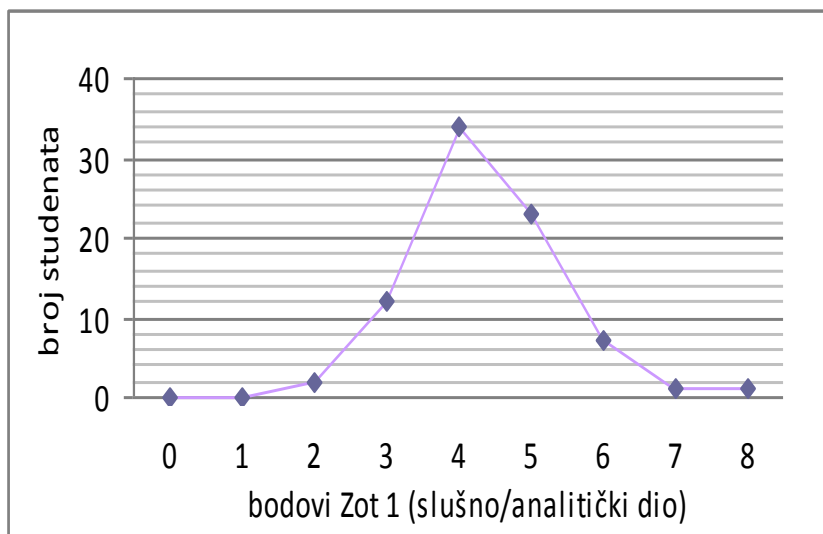

Grafikon 24. *Grafički prikaz frekvencija rezultata na Zot-u 1 (N = 80)*

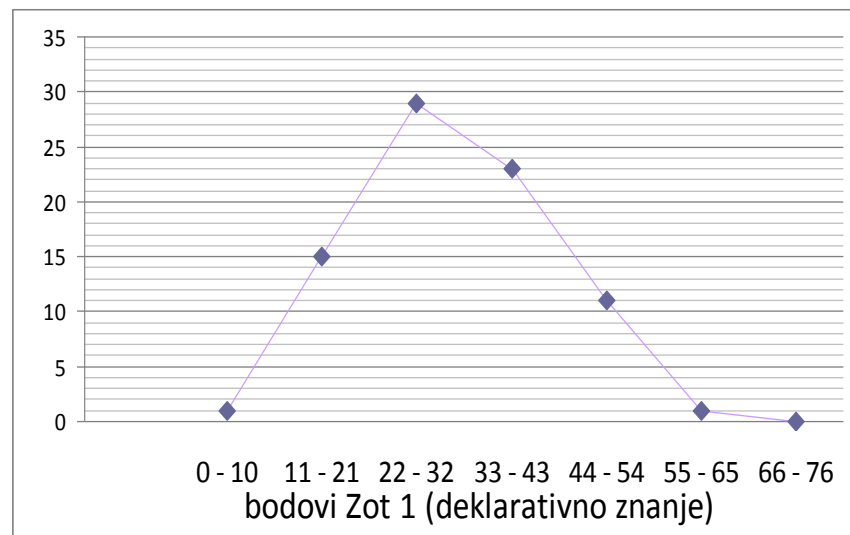
$M = 35,79$; $\sigma = 10,12$

Najniži rezultat: 11; najviši rezultat: 62

(75% stud. < 47 bodova)

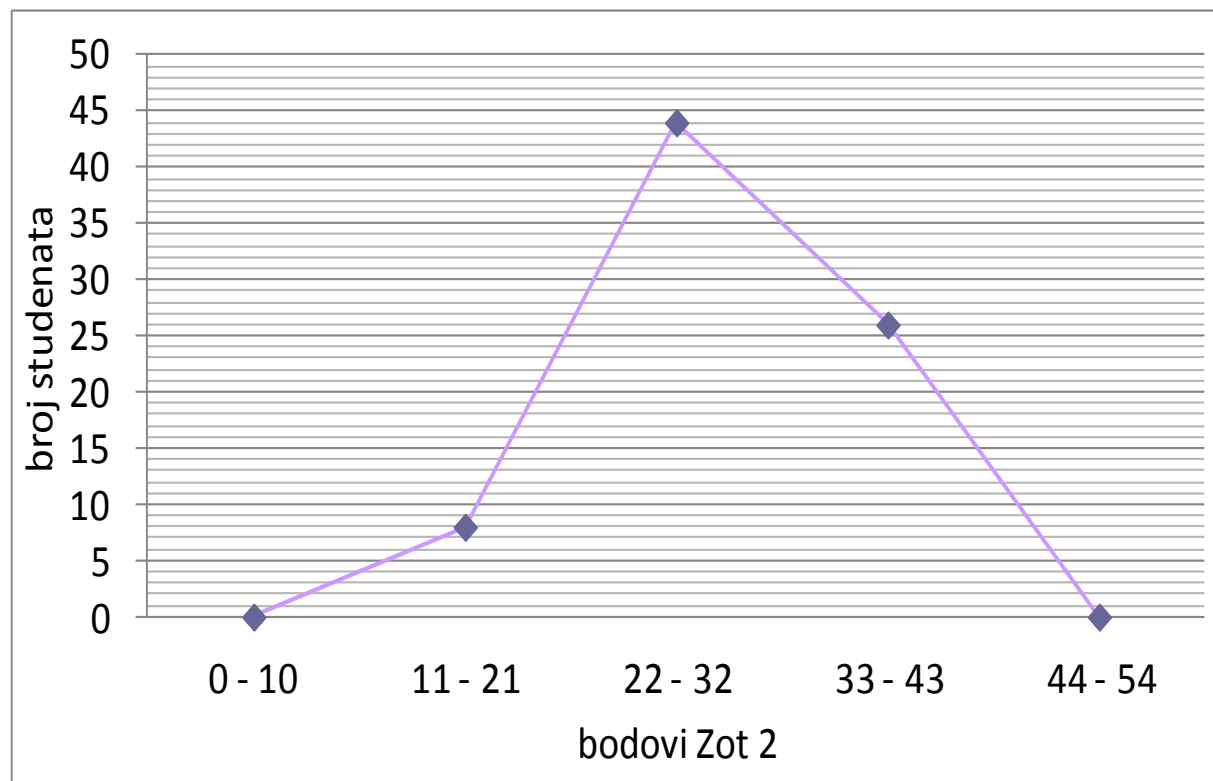

Grafikon 25. *Grafički prikaz rezultata na slušno/analitičkom dijelu Zot-a 1* (N = 80)
 $M = 4,35$; $\sigma = 1,04$
 Najniži rezultat: 2; najviši rezultat: 8
 (60 % stud. < 4 boda)

Grafikon 26. *Grafički prikaz rezultata na deklarativnom dijelu ispita Zot-a 1* (N = 80)
 $M = 31,43$; $\sigma = 9,93$
 Najniži rezultat: 7; najviši rezultat: 58
 (90 % stud. < 54 boda)

- *Pearsonov koeficijent korelacije između slušno-analitičkog i deklarativnog dijela Zot-a 1 Teorija glazbe nije statistički značajan*
 - *prihvaća se (H1): očekuje se niska povezanost rezultata slušno/analitičkog dijela ispita s dijelom u kojem se ispituje deklarativno znanje*

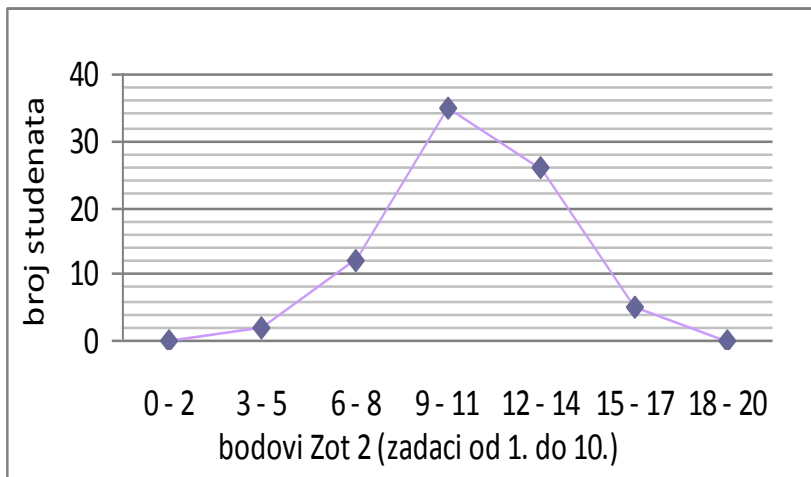

Grafikon 27. Grafički prikaz ukupnih rezultata na Zot-u 2 (N = 80)

$M = 29,19$; $\sigma = 6,29$

Najniži rezultat: 13; najviši rezultat: 41

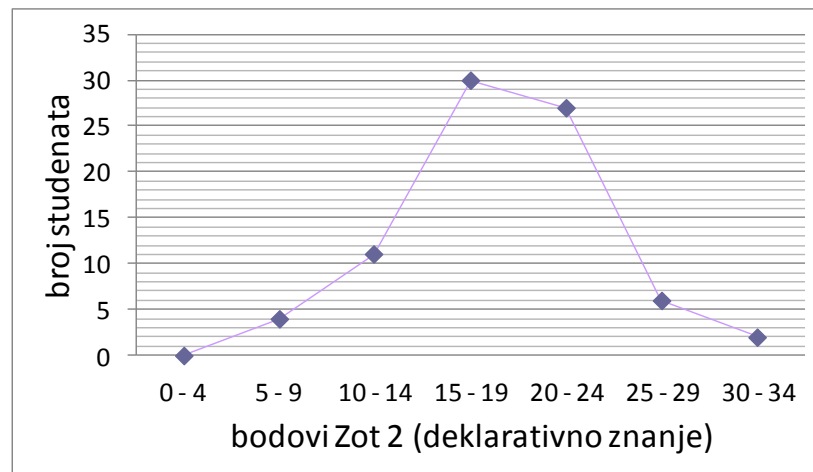
(65 % stud. < 32 boda)

Grafikon 29. Grafički prikaz rezultata u zadacima od 1. do 10. (proceduralna znanja) Zot-a 2 (N = 80)

$M = 10,75$; $\sigma = 2,53$

Najniži rezultat: 5; najviši rezultat: 16
(57,5 % stud. < 11 bodova)

Grafikon 30. Grafički prikaz rezultata za pitanja od 11. do 33. (deklarativna znanja) Zot-a 2 (N = 80)

$M = 18,49$; $\sigma = 5,19$

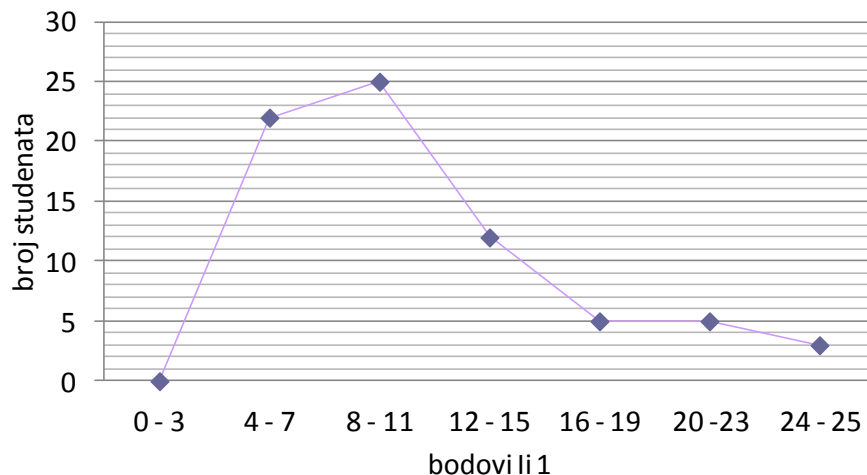
Najniži rezultat: 6; najviši rezultat: 30
(56,25 % stud. < 19 bodova)

- *Pearsonov koeficijent korelacije između slušno-analitičkog i deklarativnog dijela Zot-a 2 Glazbena kultura statistički je značajan ($r = 0,24$; $p < 0,05$); povezanost vrlo niska*
 - *prihvaća se (H1): očekuje se niska povezanost rezultata slušno/analitičkog dijela ispita s dijelom ispita u kojem se ispituje deklarativno znanje*

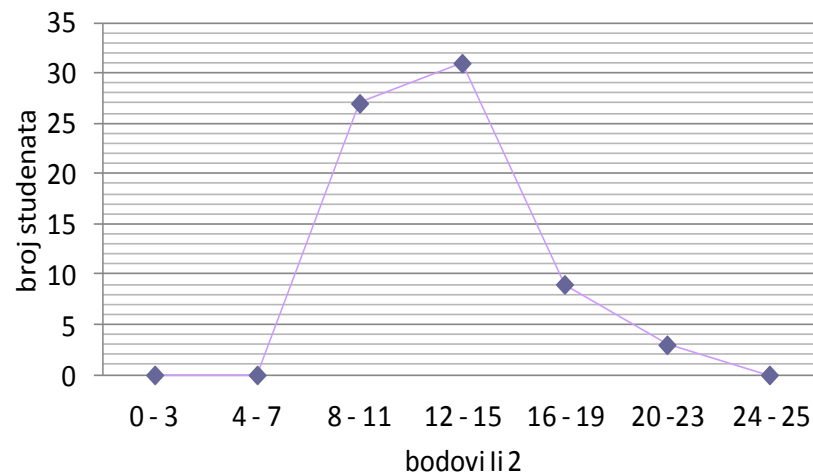
Ispit izvedbe 1 (*li 1*) – Vještina sviranja studenata treće godine

Ispit izvedbe 2 (*li 2*) – Vještina sviranja studenata četvrte godine

- studenti s prethodnim glazbenim iskustvom i bez njega - vještina sviranja i pjevanja **studenta 3.** (N=72) i **4. godine** (N=70) učiteljskog studija u Osijeku
- utvrđene su statistički značajne razlike u pogledu ocjena iz kolegija i u ukupnim rezultatima u ispitima za dvije grupe ispitanika u korist studenata koji su imali ranija glazbena iskustva (*t-test*)
 - prihvaća se hipoteza (H2/2) da će *studenti koji su ranije pohađali glazbenu školu/tečaj sviranja/pjevački zbor imati višu razinu glazbenih kompetencija u odnosu na ostale studente*

Grafikon 32. Grafički prikaz frekvencija rezultata na ispitu li 1 (N = 72)
 $M = 10,83$; $\sigma = 5,19$
 Najniži rezultat: 5; najviši rezultat: 24
 (81,84 % < 15 bodova)

Grafikon 32. Grafički prikaz frekvencija rezultata na ispitu li 2 (N = 70)
 $M = 12,84$; $\sigma = 3,19$
 Najniži rezultat: 8; najviši rezultat: 21
 (82,85 % < 15 bodova)

- utvrđena je statistički značajna razlika u vještini sviranja između studenata treće i četvrte godine u korist studenata četvrte godine (*t-test*)
 - prihvaća se hipoteza (H4) da će *studenti četvrte godine imati višu razinu vještine sviranja od studenata treće godine*
- *Pearsonov koeficijent korelacije* između samoprocjene vještine sviranja i rezultata na ispitu *li 1* i *li 2* statistički je značajan ($r = 0,65$; $p < 0,01$); umjerena do viša pozitivna povezanost
 - studenti treće i četvrte godine koji procjenjuju svoju vještinu sviranja višom pokazuju i više rezultate na ispitima *li 1* i *li 2*
 - prihvaća se hipoteza (H3) *očekuje se umjerena do visoka povezanost u samoprocjeni studenata vlastite vještine sviranja i vještine koju su pokazali na ispitu izvedbe*

Dnevnik nastavne djelatnosti studenata

- zimski semestar akademske godine 2010./11.
 - metodičke vježbe kolegija *Metodika glazbene kulture I* na četvrtoj godini učiteljskog studija u Osijeku (40 sati)
- opažanja s nastave razvrstali smo prema nastavnim područjima:
 - Pjevanje
 - Slušanje glazbe
 - Elementi glazbene kreativnosti/glazbene igre
 - Sviranje

ZAKLJUČAK I PRIJEDLOZI

- **potvrđena polazna hipoteza:**

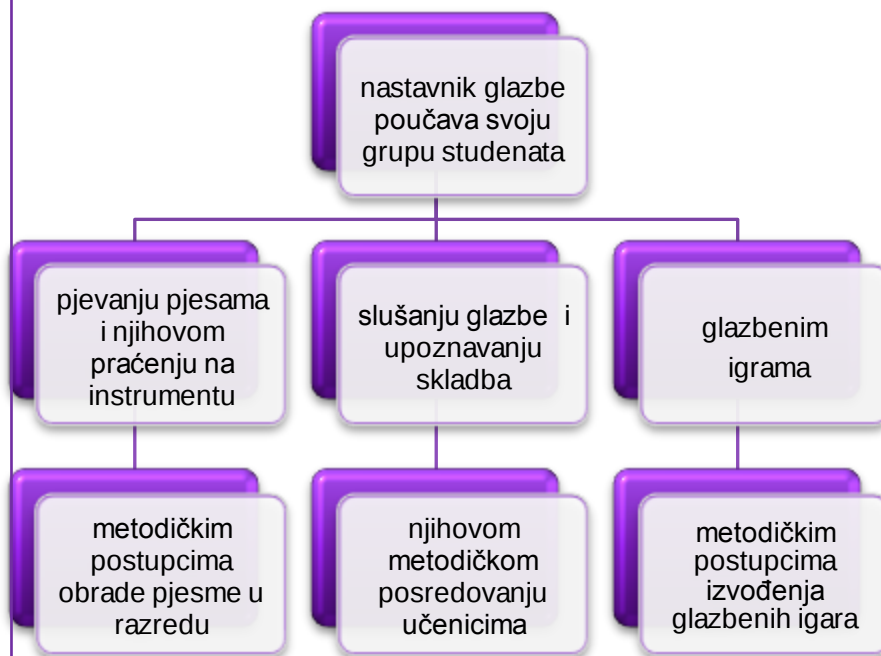
- *Programi glazbenih kolegija na učiteljskom studiju nisu koncipirani tako da razvijaju glazbene kompetencije studenata za poučavanje glazbe.*
- studenti su pokazali vrlo nisku razinu znanja u ispitanim kolegijima: *Teoriji glazbe, Glazbenoj kulturi i Sviranju*
- studenti ne stječu *proceduralna* nego *deklarativna* znanja
- slabi rezultati u *pjevanju, sviranju pratećeg instrumenta i slušanju glazbe*
- studenti i pojedini nastavnici glazbenih kolegija nisu svjesni slabih glazbenih kompetencija studenata
- i jedni i drugi naglašavaju potrebu za većom količinom praktičnoga osposobljavanja

Moguća rješenja problema nastave glazbe u primarnom obrazovanju:

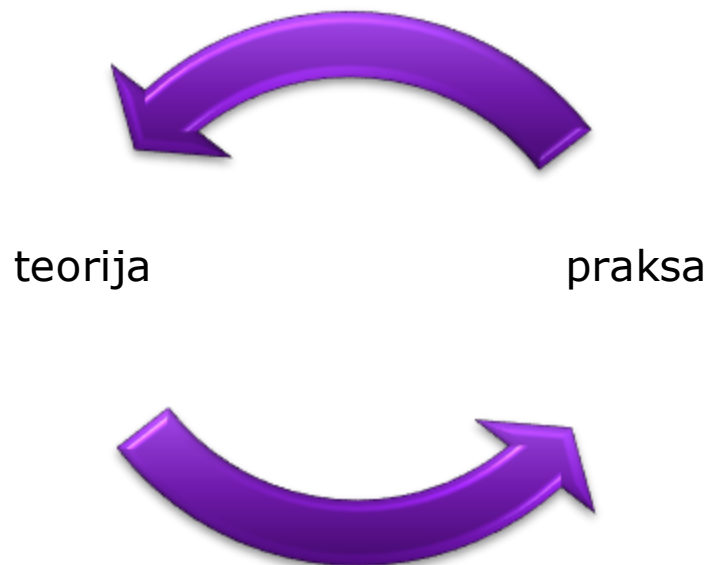
1. promjena glazbenopedagoške paradigme na učiteljskom studiju
2. stručni učitelj glazbe intenzivno pomaže učitelju primarnoga obrazovanja
3. uvođenje glazbenoga modula (800 do 900 sati glazbe)
4. nastavu glazbe u primarnom obrazovanju preuzima stručni učitelj glazbe

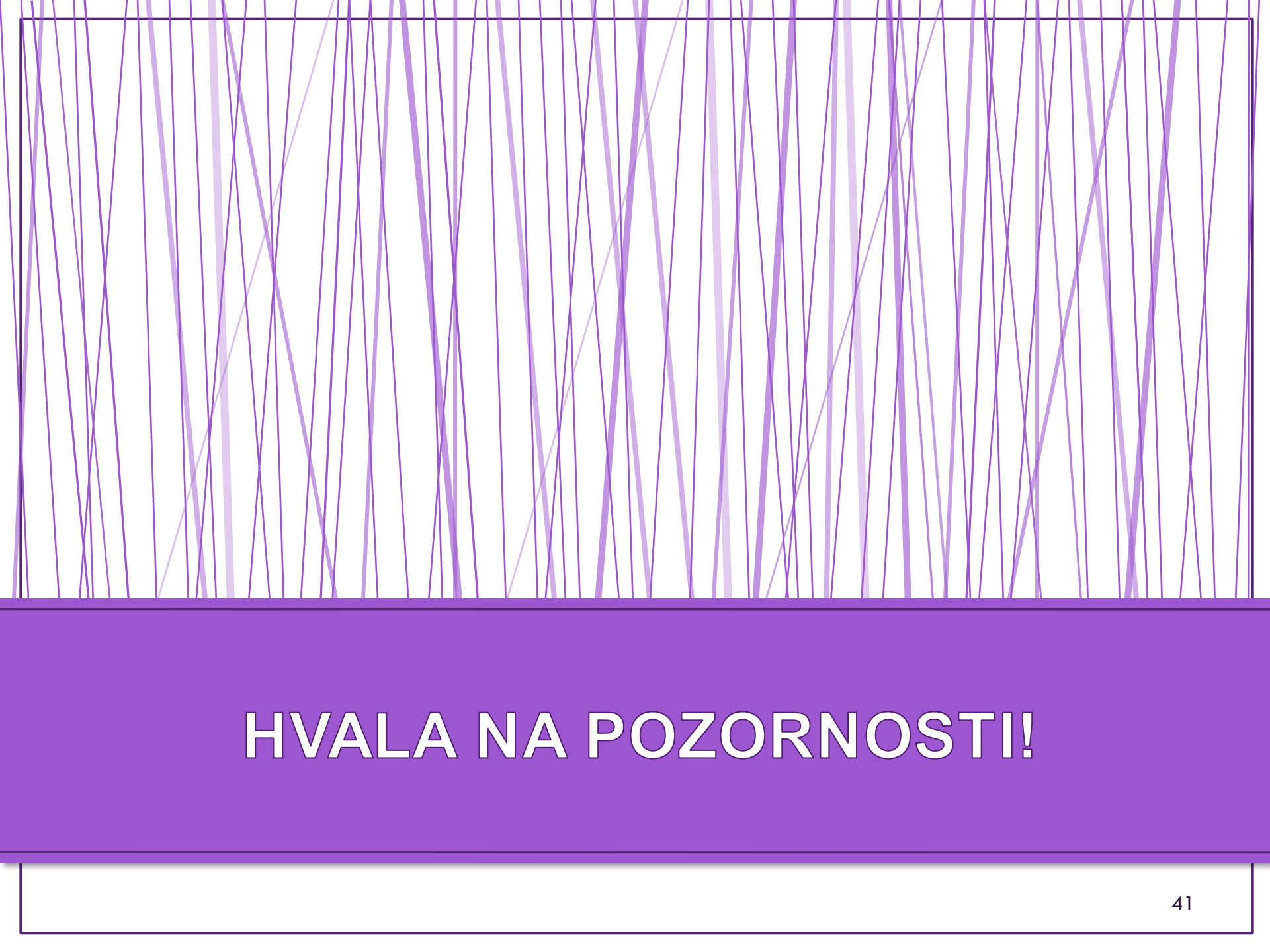
Promjena glazbenopedagoške paradigme

Kolegij Glazba

Pristup učenju glazbe na učiteljskim fakultetima

The background of the slide features a series of thin, vertical purple lines of varying heights and thicknesses, creating a textured, rain-like effect. A solid purple horizontal bar spans the width of the slide, positioned in the lower third. The text "HVALA NA POZORNOSTI!" is centered within this bar in a white, bold, sans-serif font.

HVALA NA POZORNOSTI!